

paa denne Endring, skal det være mig meget kjært, og jeg skal tilføje, at det skal være mig kjært at medvirke til en Forberedelse og videre Udførelse af Tanken. Den folkelige Højskole i Sorø tror jeg ikke vil svare til de Forventninger, der næres til den. Jeg vil se bort fra, at vi jo allerede have ikke opmuntrende Exempler for os; jeg vil se bort fra, at et Institut af den Bestaffenhed, lagt hen til et saa affondret Sted som Sorø, saare let vil udvilde sig til Ensidighed i den ene eller anden Retning; jeg vil se bort fra, at Sorø ikke kunde blive, hvad man her vil gjøre det til, uden ved at forstyrre et blomstrende Institut, som nu findes der; men det vil finde stærk Modstand, hvis Noget forsøger derpaa; jeg vil se bort fra, at Sorø er et dyrt Levested, og at ogsaa det vil udøve sin Indflydelse, naar Sagen skulde holdes i Gænge der. — Men jeg vil lægge Hovedbestræffet paa, at det, som vore smaa Forhold nu en Gang ere, efter mit Skjøn ikke vil være muligt i Sorø at ordne noget af den her foreslaaede Art, som var i og for sig ret tilfredsstillende. Jeg tror ikke, at det vil være muligt. Kjøbenhavn er nu en Gang Midtpunktet for Videnskab og Kunst her i Landet, og jeg tror ikke, at Noget vil kunne benegtes, at her vil staa Kræfter til Raadighed, baade ældre og yngre, som man ikke vilde kunne samle andet Steds, og hertil kommer, — og det er et Punkt, paa hvilket jeg lægger meget stort Eftertryk — at en Undervisning som den, man paataenker at yde i dette Tilfælde, altsaa en Undervisning ved en folkelig Højskole, et folkeligt Universitet, paa næsten alle Omraader i højeste Grad trænger til at støttes ved Anskuffelse. Paa det rent videnskabelige Omraade kan dette indtil en vis Grad undværes — en Støtte ved Anskuffelsen er vel ogsaa der af uberegnelig Nytte, men den er aldeles uundværlig, hvor der er Tale om at yde en folkelig Undervisning. Det, at man kan fremskaffe Sagen, gjøre den anskuelig for Tilhørerne, har her en Betydning, som er langt større end den, det har paa det rent videnskabelige Omraade, hvor vigtig den end er der. Kjøbenhavn har Samlinger af alle Arter, og her er Midler til at anskueliggjøre, hvad der, som sagt, vil være stor Trang til ved det folkelige Universitet. Paa nogle Omraader kan man maatte erstatte dette. Er der Tale om botaniske Samlinger, vil man kunne skaffe Noget tilveie i den Retning; ligesaa med Hensyn til fysiske Apparater, men Vanskelighederne

voge efterhaanden som man kommer over paa andre, f. Ex. paa Kulturhistoriens eller Kunstens Omraader. Bibliotheker som de, vi have herinde, ville i ethvert Tilfælde ligesaa lidt kunne erstattes derude som Kjøbenhavns Kunstskatte, og disse ville alle yde væsentlige og vigtige Bidrag til at anskueliggjøre de Foredrag, man tænker at holde der. Jeg vil altsaa gjentage, at min Stilling til denne Sag er den, at jeg med Beredvillighed skal medvirke til at forberede og gennemføre den, dersom man vil gaa ind paa den Endring at sætte Kjøbenhavn i Stedet for Sorø.

Taug: Folkeskolen, Oplysningsagen, som nu er kommen til Forhandling her, anser jeg for en overordentlig vigtig Sag, ja som en Livssag for Danmark, og jeg vil derfor ønske, at han, der raader over Alt, vil velstigne mine og Andres Ræber, saa at vor Tale maatte lyde frimodig til Livets og Lysets Pris. Det Forslag til Lov, som her er fremlagt om Kommunernes Skolevæsen udenfor Kjøbenhavn, har, som vi Alle vide, den ærede Kirke- og Undervisningsminister faaet megen Ros og Paaskjønnelse for, men vel at mærke af dem, der ønske, at vi ved vor Omdannelse af Almueeskolen skulle fortsætte paa det gamle Skolegrundlag af 1814, og jeg maa indrømme, at Ministerens Skoleforslag i saa Henseende fyldestgjør de Ønsker, som de kunne nære, der ville, at Almueeskolen fremdeles skal gaa i de gamle Furer, i de gamle Skolespor fra Enevældens Dage. Derfor mener jeg, at den ærede Minister virkelig med Rette nyder Hyldest og Paaskjønnelse fra dem, der endnu ville opretholde det gamle Tvangs- og Mulkteringsvæsen, som har gjort Almueeskolen saa lidt alment folkeyndet for ikke at sige forhadet, skjøndt der dog uregelmæssigt er mange dygtige, samvittighedsfulde og nidkjære Mænd, der arbeide i dens Tjeneste. Men alle Modstandere af Forslaget, som ikke kunne gaa ind paa at fortsætte paa det gamle Grundlag fra 1814, de kunne naturligvis ikke rose Ministeren for hans Forslag, og til dem hører jeg. Disse Mænd ønske tværtimod et Skolegrundlag, som svarer til Forfatningsforandringen i 1849. Vi maa have Skolen dreiet derhen, at den kommer til at svare til den Mand og de Ting, som kom op i 1849, og de, der have den Anskuffelse, maa selvfølgelig kræve, at, som der er Frihed i Staten og Frihed i Kirken, maa der ogsaa være Fri-